

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE SÖZLÜ VE YEREL TARİH UYGULAMALARININ ÖĞRENCİLERDE FARKINDALIK OLUŞMASINA ETKİSİ*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Büşra MERT¹, Adem BELDAĞ²

* Bu Çalışma Büşra MERT'in "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü ve Yerel Tarih Uygulamalarının Öğrencilerin Kavramsal Başarılarına ve Farkındalık Oluşturmalarına Etkisi" adlı tezinden alınmıştır.

1 Fikri Keçeli İlkokulu, Çayeli-Rize, busramert5526@gmail.com, ORCID ID: 000-003-3753-4316.

2 Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Çayeli-Rize, adem.beldag@erdogan.edu.tr, ORCID ID:000-0002-3482-4273.

Geliş Tarihi: 10.07.2019 Kabul Tarihi: 29.11.2019

Öz: Sosyal Bilgilerde tarihi konularının öğretiminde sözlü ve yerel tarih uygulamalarının önemi büyüktür. Bu uygulamalar sayesinde öğrenci geçmiş ve gelecek arasında bağ kurup, kendini tarih içerisinde hissedip, yaparak yaşayarak öğrenebilecektir. Öğretim programı sosyal bilgiler dersi amaçları arasında direkt bu kavramlar yer almasa da bu kavramları çağrıştıran ifadelerle yer verilmiştir. Kültürel mirasın korunması, milli bilinç, mekânı algılama, insan çevre etkileşimi, tarihsel kalıntı ve değişim ile sürekliliği algılama gibi ifadeler sözlü ve yerel tarihi çağrıştıran ifadelerdir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretiminde kültür ve miras öğrenme alanında yer alan sözlü ve yerel tarih uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri doğrultusunda bir değerlendirme yapmak amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 4. sınıfta öğrenim gören 13 öğrenci oluşturmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmanın nitel sonuçlarına göre öğrencilerin genel olarak sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin uygulamalarına ilişkin olumlu görüş belirttikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, Sözlü tarih, Yerel tarih, Kültür ve miras öğrenme alanı

THE EFFECT OF ORAL AND LOCAL HISTORY PRACTICES ON STUDENTS' AWARENESS RAISING IN SOCIAL STUDIES TEACHING

Abstract:

Oral and local history practices are of great importance in teaching historical subjects in Social Studies. Through these practices, the student will be able to establish a connection between the past and the future, feel himself in history and learn by living. Even though these concepts are not directly included among the objectives of the curriculum of social studies course, expressions that evoke these concepts are included. Preservation of cultural heritage, national consciousness, perception of space, human environment interaction, historical remnants and perceptions of change and continuity are expressions that evoke oral and local history. In this context, it is aimed to make an assessment in line with the students views on oral and local history practices in the field of cultural and heritage learning in social studies teaching. The research was conducted within the framework of qualitative research. The study group of the study consists of 13 students in 4th grade. The data were collected by a semi-structured interview form consisting of nine open-ended questions prepared by the researcher. Interviews were recorded using a voice recorder. The obtained data were analyzed with descriptive analysis techniques. According to the qualitative results of the study, it was observed that students expressed positive opinions about the applications of oral and local history activities in general.

Keywords: Social studies, Oral history, Local history, Culture and heritage learning area,

GİRİŞ

Geçmiş öğrenme arzusu insanoğlunun her zaman öncelikleri arasında yer almıştır. Bunun nedenleri olarak insanın geçmişini bilmesi ve geleceğine yön vermesi gösterilebilir. Bu durum eğitim sistemlerinin de istenilen insan tipine ulaşmada öncelikleri arasında yer almıştır. Böylece tarih konuları okullarda sistemli ve programlı bir biçimde farklı dersler aracılığıyla öğretilmeye başlanmıştır. Tarihe ilişkin konuların öğrencilere aktarılmasında temel eğitimde sosyal bilgiler, ortaöğretimde ise tarih dersleri aklı gelmektedir.

Sosyal bilgiler ve tarih dersleri öğrencilere yıllarca geleneksel bir şekilde verilmiş ve öğrencilerden anlatılanları ezberlemeleri istenmiştir. Fakat günün şartlarına ve gelişime bağlı olarak düşünen, mantığını kullanan, okuduğunu anlayan bireylere ihtiyaç

duyulmuş, bu sayede ezberci anlayıştan uzaklaşmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda tarih derslerinde de geleneksel yöntemler terk edilerek öğrencilerin aktif olduğu, yaparak yaşayarak öğrendiği yeni yöntemler tercih edilmeye başlanmıştır. Başlangıçta sorunlar yaşansa da öğrencilerin anlamlı öğrenmesi sağlanarak öğretim programları, öğretim yöntemleri ve ders kitapları bu yönde iyileştirilmeye çalışılmıştır (Avcı Akçalı ve Aslan, 2012).

Öğrencilerin sosyal bilgiler ve tarih derslerine aktif olarak katılmasını sağlayan yöntemlerden biri de sözlü tarihtir. Sözlü tarih belirli bir konu ile ilgili geçmişte yaşamış olan insanlara sorular sorarak bunların kaydedilmesi ve daha sonra düzenlenmesidir (Kaya, 2013: 5). Sözlü tarih etkinliklerinin kullanımı ile beraber öğrencilerde bazı değişimler gözlemlenebilir. Özellikle büyüklerle yapılacak olan görüşmeler sayesinde öğrencilere değişim ve sürekliliği algılama, araştırma inceleme, geçmiş ile bugün arasında bağlantı kurarak mukayese etme gibi beceriler kazandırılabilir. Ayrıca bu görüşmelerin grup olarak yapılmasıyla da öğrencilerin özgüvenleri artırılarak sosyalleşmeleri sağlanabilir (Demircioğlu, 2005: 315). Sosyal bilgiler derslerinde sözlü tarihin kullanımı birçok alanda çalışma yapmayı da sağlamıştır. Özellikle sivil toplum kuruluşları ve okullar bir araya gelerek çeşitli projeler oluşturmaya çalışmışlardır. Böylece eğlenceli hale getirilen sosyal bilgiler dersi ile öğrencilerin çeşitli bilgi ve beceriler kazanması sağlanmıştır (Uygun, 2011: 111).

Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde öğrencilerin yaşanılan yeri aktif olarak öğrenmelerini sağlayacak yöntemlerden biri de yerel tarih yöntemidir. Yerel tarih, yaşanılan bir yerin geçmişini, geçmişten günümüze tarihsel değişim ve gelişimini inceleyen bir tarih türüdür (Işık, 2002: 22). Yerel tarih yöntemiyle öğrenciler yaşadıkları yeri daha iyi tanıyarak zaman ve mekânı algılama becerilerini geliştirebilirler. Aynı zamanda öğrencileri geçmişe götürerek onların somut öğrenmelerini sağlar (Ulutaş, 2018: 25). Derslerde yerel tarih yönteminin kullanılması ile dersler daha zevkli hale gelerek öğrencilerin sıkılmaları önlenmiş olur. Çünkü yerel tarih konuları ile öğrenciler yaşadıkları yerin tarihini öğrenerek o yere karşı aidiyet duyguları gelişmiş olur ve somut bir şekilde öğrenmeleri sağlanır (Yuvacı, 2018: 76). Yerel tarih öğretiminde yer alan temel ilkeler, sosyal bilgiler konularının etkili bir şekilde öğretilmesinde kolaylık sağlamaktadır. Yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene ilkeleri öğrencilerin tarihi daha kolay anlamasını sağlayarak konuyu zevkli hale getirir. Bu bağlamda geçmişte yaşamış olan insanların hayatlarını, onların yaşadıklarını anlamsız olmaktan çıkarıp öğrencilerin kendilerini tarihin içerisinde hissetmelerini sağlamaktadır (Özer, 2012: 4)

Son yıllarda yapılan düzenlemelerle birlikte sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin aktif rol oynadığı uygulamalar ağırlık kazanmış ve öğrenciyi öğrenmenin merkezine alan etkinlikler düzenlenmeye başlanmıştır. Özellikle sosyal bilgilerde önemli bir yere sahip olan tarihi ve kültürel konuların öğretiminde ders kitaplarının dışına çıkılarak öğrenmeyi anlamlı hale getirecek uygulamalar yapılabilir. Sözlü ve yerel

tarih uygulamaları da sosyal bilgiler öğretiminde öğrenmeyi daha kalıcı ve anlamlı hale getirebilmek için kullanılacak uygulamalardandır. Yerel ve sözlü tarih uygulamaları ile öğrencilerin tarih ile kendi hayatları arasında bir bağ kurup tarihi anlamlı bir şekilde öğrenmeleri ve millî bilince sahip bireylerin yetiştirilmesi sağlanabilir. Bu doğrultuda sözlü ve yerel tarih uygulamalarının sosyal bilgiler öğretiminde etkili bir şekilde kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda da sözlü ve yerel tarihe ilişkin birçok vurgu dikkat çekmektedir. Özellikle programın genel amaçları sözlü ve yerel tarih kapsamında incelendiğinde dördüncü, beşinci ve onuncu maddelerdeki vurgu sözlü ve yerel tarih yöntemlerinin kullanımının önemini ortaya koymaktadır. Öğretim programında sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında doğrudan bu kavramlar yer almasa da bu kavramları çağrıştıran ifadeler yer verilmiştir. Kültürel mirasın korunması, millî bilinç, mekân algılama, insan çevre etkileşimi, tarihsel kalıntı ve değişim ile sürekliliği algılama gibi ifadeler sözlü ve yerel tarihi çağrıştıran ifadelerdir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı temel becerileri sözlü ve yerel tarih kapsamında incelendiğinde; araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, empati ve zaman ile kronolojiyi algılama becerileri sözlü ve yerel tarih öğretimi ile kazandırılacak beceriler arasındadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı değerleri ise sözlü ve yerel tarih kapsamında incelendiğinde; aile birliğine önem verme, duyarlılık, estetik ve vatanseverlik değerleri sözlü ve yerel tarih uygulamaları ile kazandırılacak değerler arasında yer almaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrenme alanları sözlü ve yerel tarih kapsamında incelendiğinde; 4. ve 5. sınıf kültür ve miras öğrenme alanında sözlü ve yerel tarih kavramları vurgulanmaktadır. Özellikle de 4. sınıf kültür ve miras öğrenme alanının 2. Kazanım açıklamasında doğrudan sözlü ve yerel tarih ifadelerine yer verilmektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın temel amacı, sosyal bilgiler öğretiminde kültür ve miras öğrenme alanında yer alan sözlü ve yerel tarih uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri doğrultusunda bir değerlendirme yapmaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışma, nitel yöntem yaklaşımına göre tasarlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin sözlü ve yerel tarih uygulamalarına ilişkin görüşlerini detaylı incelemek amacıyla araştırmacı tarafından 6 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuş ve veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, alternatif cevaplamayı ve konunun yer aldığı alanda detaylı incelemeyi içerir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010: 163).

Çalışma Grubu

Araştırma 2017- 2018 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu Rize ili Çayeli ilçesinde bir devlet okulunda 4. sınıfta öğrenim gören 7'si kız, 6'sı ise erkek olmak üzere toplam 13 öğrenciden oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Öğrencilerin sözlü ve yerel tarih uygulamalarına ilişkin görüş ve fikirlerini almak için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları ön görüşme ve son görüşme olarak uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanırken alanyazın taraması yapılmış ve konu ile ilgili olan çalışmalar incelenerek bir havuz oluşturulmuştur. Güvenirliği sağlamak için 1'i sınıf eğitimi, 2'si sosyal bilgiler alan uzmanı, 1'i de Türkçe alan uzmanı olmak üzere 4 akademisyenin ve 1 sosyal bilgiler 1 de sınıf öğretmeni olmak üzere 2 öğretmenin görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak 6 soruluk veri toplama aracı oluşturulmuş ve pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada 7 öğrenci ile görüşülmüş ve pilot uygulamanın ardından bazı sorular üzerinde düzeltmeler yapılmış ve sorunun daha anlaşılır olabilmesi için eklemeler yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt edilmiştir.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda elde edilen nitel veriler bilgisayara aktarılarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e (2011: 224) göre betimsel analizde elde edilen verilerle tema ve alt temalar oluşturularak bu temalar üzerinden özet ve yorumlamalar yapılır. Ayrıca betimsel analizde görüşülen kişilerin görüşlerini daha etkili bir şekilde ortaya koymak amacıyla sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bu analizde amaç elde edilen bulguları düzenli ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Yapılan betimsel analizde tema ve alt temalar oluşturulmuş ve tabloda frekans olarak gösterilmiştir. Tablolar verildikten sonra öğrencilerin doğrudan görüşleri tabloların alt kısmında yer almıştır. Alıntılarda öğrencilerin isimleri kodlamalarla verilmiştir. (Ö1, Ö2). Nitel verilerin analizinde güvenirligi sağlamanın bir yolu da Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen formüldür. Bu formüle göre iki ayrı kodlayıcının uyuşum yüzdeleri hesaplanır. Bu çalışmada da alt temaların oluşturulmasında $[(\text{Güvenirlik}=\text{Görüş Birliği}/\text{Görüş Birliği}+\text{Görüş Ayrılığı}) \times 100]$ $(\text{Güvenirlik}=\frac{79}{79+13} \times 100=85)$ bu formülden yararlanılmış ve uyuşum yüzdesinin yeterli (%85) olduğu görülmüştür.

Uygulama

Bu bölümde araştırma kapsamında uygulanan ve 4. sınıf "Kültür ve Miras" öğrenme alanında yer alan sözlü ve yerel tarih etkinliklerine yer verilmiştir. Bu öğrenme alanı için 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 4 hafta boyunca toplam 12 saat ders işlenmesi belirtilmiş ve yapılan etkinlikler ders saati dikkate alınarak uygu-

lanmıştır. Bu doğrultuda çalışma grubunda yer alan öğrencilerle etkinlikler uygulanmadan önce ön görüşme, etkinlikler uygulandıktan sonra da son görüşme yapılmıştır. İlgili öğrenme alanına ait kazanımlar ve ayrılan saatler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrenme Alanına Ait Kazanımlar ve Ayrılan Saatler

Kazanımlar	Süre	Etkinlikler	Hafta
SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.	3 ders saati	<ul style="list-style-type: none"> Aile Tarihimi Öğreniyorum Etkinliği Oyunların Tarihini Öğreniyorum Etkinliği Resimlerle Geçmişe Yolculuk Etkinliği Soy Ağacı Etkinliği 	1. Hafta
SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. Yakın çevresinde yer alan bir müze, cami, türbe, köprü, medrese, kervansaray gibi tarihî bir mekân gezisi ya da sözlü tarih veya yerel tarih çalışmaları yapılır.	3 ders saati	<ul style="list-style-type: none"> Dini Bayramlarımız Etkinliği Gezi Etkinliği Millî Kültür Unsurları Etkinliği Kültürel Miras Bilgimizi Ölçelim Etkinliği 	2. Hafta
SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.	3 ders saati	<ul style="list-style-type: none"> Oyun Karşılaştırma Etkinliği Oyun Eşleştirme Etkinliği Oyun Bilgimizi Ölçelim Etkinliği 	3. Hafta
SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele’nin önemini kavrar. Kazanım biyografi öğretimi bağlamında ele alınır.	3 ders saati	<ul style="list-style-type: none"> Drama Etkinliği Haritalarla Millî Mücadele Dönemini Öğreniyorum Etkinliği 	4. Hafta

BULGULAR

Bu bölümde sözlü ve yerel tarih uygulamaları, uygulanmaya başlamadan önce ve uygulama bittikten sonra yapılan görüşmelere ilişkin bulgular bulunmaktadır. Her bir tema altında çalışmanın veri analizi tekniğine uygun olarak uygulama öncesi ve sonrasına ilişkin tablolara, yorumlara ve doğrudan görüşlere yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrenci görüşlerinin “Aile tarihinin araştırılması, gelenek ve göreneklerimizin geçmişten bugüne değişimi, geçmiş öğrenmede kullanılan yöntemler, kültürel miras, yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ve yaşanan yerin kültürünü tanıtmaya” olmak üzere altı temada toplanmıştır.

Aile Tarihinin Araştırılmasına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Uygulama öncesi görüşler:

Aile tarihinin araştırılmasına ilişkin uygulama öncesi öğrenci görüşleri *geçmiş öğrenme, aileyi tanıma, aile tarihini öğrenme, araştırma becerisi* ve *yaşanılan sıkıntılar* olmak üzere 5 alt temada toplanmış ve Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Aile Tarihinin Araştırılmasına İlişkin Uygulama Öncesi Öğrenci Görüşleri

Alt temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Geçmiş Öğrenme	Ö2, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11	6
Aileyi tanıma	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₁₀ , Ö ₁₃	4
Aile tarihini öğrenme	Ö ₃ , Ö ₇ , Ö12, Ö13	4
Araştırma becerisi	Ö ₄	1
Yaşanılan sıkıntılar	Ö ₅	1

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin en fazla geçmiş öğrenme alt temasını vurguladığı tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmı aileyi tanıma ve aile tarihini öğrenme alt temalarının aile tarihinin araştırılmasında önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca bazı öğrencilerin de aile tarihinin araştırılmasına ilişkin araştırma becerisi ve yaşanılan sıkıntılar üzerinde durduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda aile tarihinin araştırılmasına ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Eski günlerle ilgili bilgiler öğrenmek beni mutlu eder. (Ö2)” ifadesi aile tarihinin araştırılmasında geçmiş öğrenmenin önemini vurgulamaktadır. “Annelerimizin, babalarımızın, bahanelerimizin geçmişini öğrenmek önemlidir.(Ö6)” görüşü geçmiş öğrenmenin önemini önemi ortaya koymaktadır. “Mesele annemin küçüklüğünü, küçükken ne oynadıklarını öğrenmiş olurum. (Ö13)” ifadesi aile tarihinin araştırılmasında aile büyüklerinin geçmişinin nasıl geçtiği ve geçmişte ne tür oyunlar oynadığının öğrenilmesi açısından

dan önemlidir. *“Ailemizin nasıl zorluklarla büyüdüğünü, nasıl yerlerden geçtiğini öğrenmek için aile tarihimizi araştırmak önemlidir.(Ö4)”* görüşü aile tarihinin araştırılmasıyla kişinin ailesinin geçmişte nasıl zorluklar çektiğini, ne tür sıkıntılara göğüs gerdiğini öğrenmesi açısından önem arz etmektedir.

Uygulama sonrası görüşler:

Aile tarihinin araştırılmasına ilişkin uygulama sonrası öğrenci görüşleri geçmişte öğrenme, eski oyunları öğrenme, gelenek ve görenekleri öğrenme, aile tarihini öğrenme ve gelecek kuşaklara taşıma olmak üzere 6 alt temada toplanmış ve Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Aile Tarihinin Araştırılmasına İlişkin Uygulama Sonrası Öğrenci Görüşleri

Alt temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Geçmiş Öğrenme	Ö _{1'} Ö _{2'} Ö _{3'} Ö _{4'} Ö _{5'} Ö _{6'} Ö _{8'} Ö _{9'} Ö _{10'} Ö _{11'} Ö _{12'} Ö ₁₃	12
Eski oyunları öğrenme	Ö _{1'} Ö _{7'} Ö _{9'} Ö ₁₀	4
Gelenek ve görenekleri öğrenme	Ö _{3'} Ö ₉	2
Aile tarihini öğrenme	Ö ₆	1
Aileyi tanıma	Ö ₁	1
Gelecek kuşaklara taşıma	Ö ₆	1

Tablo 3 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin aile en fazla geçmişte öğrenme alt temasını vurgulandığı tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmı eski oyunları öğrenme alt temasının aile tarihinin araştırılmasında önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca bazı öğrencilerin de gelenek ve görenekleri öğrenme, aile tarihini öğrenme, aileyi tanıma ve gelecek kuşaklara taşıma üzerinde durduğu tespit edilmiştir.

Aşağıda aile tarihinin araştırılmasına ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Ailemin soyunun nereden geldiğini onların nasıl zorluklar yaşadığını bilmek bizim için önemlidir. Onlarla görüştüğümde hangi oyunları oynadıklarını, hangi evlerde yaşadıklarını öğrenmiş oluruz. (Ö1)” ifadesi ile geçmişte öğrenme ve aileyi tanımanın önemi üzerinde durulmuştur. *“Ailemin geçmişini öğrenmek benim için büyük bir onurdur, mutluluktur. (Ö5)”* görüşü kişinin ailesinin geçmişini öğrenmesinin onun için büyük bir şeref olduğunu vurgulamaktadır. *“Ailemizin geçmişini bilmeden büyümemeliyiz. Geçmişlerini öğrenelim ki ileriye taşıyalım. (Ö6)”* ifadesi aile tarihini öğrenmenin ve gelecek kuşaklara taşımanın önemini ortaya koymaktadır. *“Ailemin hangi oyunları oynadığını, nasıl evlerde yaşadıklarını nasıl geçindiklerini öğrenmek için aile tarihimize ilgili araştırma yapmak önemlidir. (Ö9)”* görüşü ise aile tarihinin araştırılmasının geçmişteki oynanan oyunlar, yaşanan evler ve geçim kaynakları hakkında bilgiler verdiğini ortaya koymaktadır.

Aile tarihinin araştırılmasına ilişkin öğrencilerin ön ve son görüşleri karşılaştırıldığında öğrencilerin aile tarihinin araştırılmasına ilişkin fikirleri uygulama öncesi görüşmeye göre çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ön görüşmede olduğu gibi en fazla geçmişi öğrenme alt temasının vurgulandığı tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan etkinlikler ile beraber bazı öğrencilerin de gelenek ve görenekleri öğrenme, aile tarihini öğrenme, aileyi tanıma ve gelecek kuşaklara taşıma üzerinde durduğu tespit edilmiştir.

Gelenek ve Göreneklerimiz Geçmişten Bugüne Değişimi ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Uygulama Öncesi Görüşler:

Gelenek ve göreneklerimiz geçmişten bugüne değişimi ile ilgili uygulama öncesi öğrenci görüşleri *teknolojinin değişimi, ulaşım araçlarının değişimi, düğün törenlerinin değişimi, evlerin değişimi, insanların değişimi, geleceğin değişimi, ders notlarının değişimi, askeri araçların değişimi* ve *fikrim yok* olmak üzere 9 alt temada toplanmış ve Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Gelenek ve Göreneklerimiz Geçmişten Bugüne Değişimi ile İlgili Uygulama Öncesi Öğrenci Görüşleri

Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Teknolojinin değişimi	Ö ₁ , Ö ₄ , Ö ₇ , Ö ₉	4
Fikrim yok	Ö ₆ , Ö ₁₀	2
Ulaşım araçlarının değişimi	Ö ₁₁	1
Düğün törenlerinin değişimi	Ö ₂	1
Evlerin değişimi	Ö ₁	1
İnsanların değişimi	Ö ₄	1
Geleceğin değişimi	Ö ₃	1
Ders notlarının değişimi	Ö ₅	1
Askeri araçların değişimi	Ö ₁₃	1

Tablo 4 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin en fazla teknolojinin değişimi alt temasını vurgulandığı tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin ulaşım araçlarının değişimi, düğün törenlerinin değişimi, evlerin değişimi, insanların değişimi, geleceğin değişimi, ders notlarının değişimi ve askeri araçların değişimi üzerinde durduğu tespit edilmiştir. İki öğrencinin ise bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Aşağıda gelenek ve göreneklerimiz geçmişten bugüne değişimi ile ilgili görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Evet. Yeni gelen şeyler hayatımızı kolaylaştırmaktadır. Tabletler, akıllı tahtalar, telefon ve bilgisayarlar var artık bunlar da hayatımızı geliştiriyor. (Ö5)” ifadesi ile gelenek ve göreneklerimizden geçmişten bugüne değişimi ile ilgili teknolojinin değişimi üzerinde durulmuştur. *“Eskiden gelin almaya atlarla gidilirdi, şimdi ise süslü otomobillerle gidilmekte. (Ö2)”* görüşü manevi kültür öge değişimini vurgulamaktadır. *“Geçmişte insanlar birbirlerine yardım ediyorlardı, şimdi ise her şey internet üzerinde yapılmakta yardımlaşma diye bir gelenek kalmadı. (Ö4)”* ifadesi ile insanların değişimi üzerinde durulmuştur. *“Eskiden savaşlarda çok fazla tank yoktu artık farklı türde tanklar var. (Ö13)”* görüşü ise gelenek ve göreneklerin değişiminde askeri araçların değişimini vurgulamaktadır.

Uygulama Sonrası Görüşler:

Gelenek ve göreneklerimizden geçmişten bugüne değişimine ilişkin uygulama sonrası öğrenci görüşleri *oyunların değişimi, düğün törenlerinin değişimi, halk oyunlarının değişimi, bayramların değişimi, ulaşım araçlarının değişimi, sanatçıların değişimi* ve *fikrim yok* olmak üzere 7 alt temada toplanmış ve Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Gelenek Ve Göreneklerimizden Geçmişten Bugüne Değişmesi İle İlgili Uygulama Sonrası Öğrenci Görüşleri

Alt temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Oyunların değişimi	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₇ , Ö ₉ , Ö ₁₃	5
Düğün törenlerinin değişimi	Ö ₆ , Ö ₈ , Ö ₁₂	3
Halk oyunlarının değişimi	Ö ₂ , Ö ₅ , Ö ₁₃	3
Bayramların değişimi	Ö ₄	1
Ulaşım araçlarının değişimi	Ö ₅	1
Sanatçıların değişimi	Ö ₃	1
Fikrim yok	Ö ₆	1

Tablo 5 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin en fazla oyunların değişimi alt temasını vurguladığı tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmı gelenek ve göreneklerimizden geçmişten bugüne değişimi ile ilgili düğün törenlerinin değişimi üzerinde durmuşlardır. Ayrıca bazı öğrencilerin de halk oyunlarının değişimi, bayramların değişimi, ulaşım araçlarının değişimi ve sanatçıların değişimi üzerinde durduğu tespit edilmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Aşağıda gelenek ve göreneklerimizden geçmişten bugüne değişmesi ile ilgili görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Evet değişmektedir. Mesela oyunlar değişmiştir. Eskiden futbol yoktu tepik vardı. (Ö9)” ifadesi ile oyunların değişimi üzerinde durulmuştur. *“Evet değişmektedir, halk oyunları,*

danlar, oyuncaklar değişmiştir, eskiden evcilik vardı şimdi ise playstation var. (Ö13)” görüşü gelenek ve göreneklerimizden geçmişten bugüne değişmesi ile ilgili oyunların değişimini vurgulamıştır. “Evet, ee eskiden gelinleri almaya atla gidilirken günümüzde üstü açık arabalarla, motosikletlerle gidilmektedir. Ayrıca oyunlarımız da değişmiştir. (Ö2)” ifadesi ile düğün törenlerinin ve oyunların değişimi üzerinde durulmuştur. Evet değişmektedir. Mesela eskiden bayramlarda insanlar daha çok yan yana idi, sohbet ederlerdi şimdi ise daha çok internet üzerinden haberleşilebiliyor. (Ö4) ” görüşü ile manevi kültür öğelerimizden biri olan bayramların değişimi vurgulanmıştır. “Evet değişmiştir. Eskiden büyük şehirlere atlarla gidilirdi şimdi ise araba var, uçak var bir gaza bas gitmişin İstanbul'a (Ö5) ” ifadesi ise gelenek ve göreneklerin değişiminde ulaşım araçlarının değişimini vurgulamaktadır.

Gelenek ve göreneklerimizden geçmişten bugüne değişimine ilişkin öğrencilerin ön ve son görüşleri karşılaştırıldığında görüşlerin uygulama öncesi görüşmeye göre daha detaylı olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde ön görüşmenin aksine en fazla oyunların değişimi alt temasının vurgulandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin özellikle eski oyunlar ile ilgili olan etkinlikleri göz önünde bulundurarak cevaplar verdiği görülmüştür.

Geçmiş Öğrenmede Kullanılan Yöntemlere İlişkin Öğrenci Görüşleri

Uygulama Öncesi Görüşler:

Yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin uygulama öncesi görüşleri geçmiş öğrenmede kullanılan yöntemleri; gelenek- görenekler, geçmişte yaşamış kişiler ve tarihi olaylar olmak üzere üç boyutta ele aldıkları tespit edilmiştir.

Gelenek ve göreneklerimizden öğrenme ile ilgili görüşler: *büyüklerle sorarak, kitaplardan, internetten, araştırarak ve haberlerden* olmak üzere 5 alt temada toplanmıştır. Geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili görüşler: *büyüklerle sorarak, kitaplardan, internetten, araştırarak ve fikrim yok* olmak üzere 5 alt temada toplanmıştır. Tarihi olayları öğrenme ile ilgili görüşler ise *kitaplardan, internetten, büyüklerle sorarak, öğretmenlere sorarak, televizyondan, gazetelerden ve fikrim yok* olmak üzere 7 alt temada toplanmış ve Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Geçmiş Öğrenmede Kullanılan Yöntemlere İlişkin Uygulama Öncesi Görüşler

Gelenek ve Göreneklerimiz Öğrenme İle İlgili Alt temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Büyüklerle sorarak	Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₉ , Ö ₁₂	5
Kitaplardan	Ö ₁ , Ö ₆ , Ö ₈ , Ö ₁₀	4
İnternette	Ö ₅ , Ö ₇	2
Araştırarak	Ö ₁₂ , Ö ₁₃	2
Haberlerden	Ö ₁₁	1
Geçmişte Yaşamış Olan İnsanların Hayat Hikâyelerini Öğrenme İle İlgili Alt temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Büyüklerle sorarak	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₇ , Ö ₉ , Ö ₁₂	7
Kitaplardan	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₆ , Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁	6
İnternette	Ö ₁₂	1
Araştırarak	Ö ₂	1
Fikrim yok	Ö ₅	1
Tarihi Olayları Öğrenme İle İlgili Alt temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Kitaplardan	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₁₃	8
İnternette	Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₅ , Ö ₇ , Ö ₁₀	5
Büyüklerle sorarak	Ö ₁ , Ö ₄ , Ö ₈ , Ö ₉	4
Öğretmenlere sorarak	Ö ₁₁	1
Televizyondan	Ö ₁₂	1
Gazetelerden	Ö ₇	1
Fikrim yok	Ö ₆	1

Tablo 6 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin gelenek ve göreneklerimiz öğrenme ile ilgili en fazla büyüklerle sorarak alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının kitaplardan alt teması üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de internette, araştırarak ve haberlerden alt temalarını vurguladıkları tespit edilmiştir.

Tablo 6'ya göre görüşü alınan öğrencilerin geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili en fazla büyüklerle sorarak alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının kitaplardan alt te-

ması üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de internetten ve araştırarak alt temalarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Tablo 6 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin tarihi olayları öğrenme ile ilgili en fazla kitaplardan alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının internetten ve büyüklere sorarak alt teması üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de öğretmenlere sorarak, televizyondan ve gazetelerden alt temalarını vurguladıklarını tespit edilmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Aşağıda geçmişi öğrenmede kullanılan yöntemlere ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

Gelenek ve göreneklerimiz öğrenme ile ilgili görüşler:

“Anne babamıza sorarak öğrenebiliriz. (Ö4)” ifadesi gelenek ve görenekleri öğrenirken aile büyüklerimizden yararlanmanın önemini vurgulamaktadır. *“Googleden öğrenebiliriz. (Ö5)”* görüşü gelenek ve göreneklerin internetten öğrenilebileceğini ifade etmektedir. *“Onları keşfederek öğrenebiliriz. (Ö13)”* ifadesi ise gelenek ve görenekleri araştırarak öğrenmenin önemini ortaya koymaktadır.

Geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili görüşler:

“Aile büyüklerimize sorarak öğrenebiliriz. (Ö4)” görüşü geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini aile büyüklerinden öğrenilebileceğini ifade etmektedir. *“Kitaplardan, ansiklopedilerden öğrenebiliriz. (Ö2)”* ifadesi geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenmede kitapların ve ansiklopedilerin önemini ortaya koymaktadır.

Tarihi olayları öğrenme ile ilgili görüşler:

“Google, gazete, ansiklopedilerden, kitaplardan öğrenebiliriz. (Ö7)” görüşü tarihi olayların internetten, gazetelerden, ansiklopedilerden ve kitaplardan öğrenilebileceğini ifade etmektedir. *“Savaşlarla ilgili metinlerden ve o dönemde yaşamış olanlardan öğrenebilirim. (Ö8)”* ifadesi tarihi olayları savaşlarla ilgili metinlerden ve o dönemde yaşamış insanlardan öğrenmenin önemini ortaya koymaktadır.

Uygulama Sonrası Görüşler:

Yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin uygulama sonrası görüşleri geçmişte öğrenmede kullanılan yöntemleri; gelenek- görenekler, geçmişte yaşamış kişiler ve tarihi olaylar olmak üzere üç boyutta ele aldıkları tespit edilmiştir.

Geçmişte öğrenmede kullanılan yöntemlere ilişkin uygulama sonrası görüşler: *gelenek ve göreneklerimiz öğrenme ile ilgili görüşler: sözlü tarih yöntemi, aile büyüklerine sorarak, müze ziyareti, öğretmenlere sorarak, kitaplardan, internetten, araştırarak ve fikrim yok olmak*

üzere 8 alt temada toplanmıştır. Geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili görüşler: *sözlü tarih yöntemi, aile büyüklerine sorarak, kitaplardan, internetten* ve *fikrim yok* olmak üzere 5 alt temada toplanmıştır. Tarihi olayları öğrenme ile ilgili görüşler: ise *aile büyüklerine sorarak, müze ziyareti, sözlü tarih yöntemi, derslerden, askerlere sorarak* ve *fikrim yok* olmak üzere 7 alt temada toplanmış ve Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Geçmiş Öğrenmede Kullanılan Yöntemlere İlişkin Uygulama Sonrası Görüşler

Gelenek ve Göreneklerimiz Öğrenme İle İlgili Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Sözlü tarih yöntemi	Ö ₁ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₉ , Ö ₁₀	5
Aile büyüklerine sorarak	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₅ , Ö ₆	5
Müze ziyareti	Ö ₁ , Ö ₄	2
Öğretmenlere sorarak	Ö ₁₀	1
Kitaplardan	Ö ₈	1
İnternetten	Ö ₁₁	1
Araştırarak	Ö ₁₃	1
Fikrim yok	Ö ₁₂	1
Tarihi Olayları Öğrenme İle İlgili Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Aile büyüklerine sorarak	Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₀ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃	7
Müze ziyareti	Ö ₁ , Ö ₁₁	2
Kitaplardan	Ö ₁	2
Fikrim yok	Ö ₂ , Ö ₅	2
Sözlü tarih yöntemi	Ö ₄	1
Derslerden	Ö ₉	1
Askerlere sorarak	Ö ₇	1

Tablo 7 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin gelenek ve göreneklerimiz öğrenme ile ilgili en fazla sözlü tarih yöntemi ve aile büyüklerine sorarak alt temalarını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının müze ziyareti alt teması üzerinde durdukları belirlenmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de öğretmenlere sorarak, kitaplardan, internetten ve araştırarak alt temalarını vurguladıklarını tespit edilmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Tablo 7’ye göre görüşü alınan öğrencilerin geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili en fazla sözlü tarih yöntemini vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının aile büyüklerine sorarak

alt teması üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili kitaplardan ve internetten alt temalarını vurguladıkları belirlenmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Tablo 7 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin tarihi olayları öğrenme ile ilgili en fazla aile büyüklerine sorarak alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının müze ziyareti ve kitaplardan alt temaları üzerinde durdukları belirlenmiştir. Ayrıca bazı öğrenciler de sözlü tarih yöntemi, derslerden ve askerlere sorarak alt temalarının tarihi olayları öğrenmede önemli olduğunu vurgulamışlardır. İki öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Aşağıda geçmişte öğrenmede kullanılan yöntemlere ilişkin görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

Gelenek ve göreneklerimizi öğrenme ile ilgili görüşler:

“Annemize, babamıza, büyükbabamıza sorarak öğrenebiliriz. Yani sözlü tarih çalışması yaparak öğrenebiliriz. (Ö6)” görüşü gelenek ve göreneklerin sözlü tarih çalışması ile öğrenilebileceğini ifade etmektedir. *“Dedelerimizden öğrenebiliriz yani sözlü tarih çalışması ile öğrenebiliriz. (Ö7)”* ifadesi gelenek ve göreneklerin öğrenilmesinde sözlü tarihin önemini ortaya koymaktadır. *Ailelerimize sorarak öğrenebiliriz. Ayrıca bazı gelenek ve göreneklerimiz hala daha köylerde devam etmektedir onlara gidip bakarak da öğrenebiliriz. (K5)”* görüşü gelenek ve görenekleri öğrenirken aile büyüklerine sormanın önemini vurgulamaktadır. *“Aile büyüklerimize sorarak sözlü tarih çalışması yaparak öğrenebiliriz. Müzelere giderek öğrenebiliriz. (Ö1)”* ifadesi gelenek ve göreneklerin öğrenilmesinde aile büyüklerine sormanın, sözlü tarih çalışması yapmanın ve aile büyüklerine sormanın önemini ortaya koymaktadır.

Geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili görüşler:

“Sözlü tarih çalışması yaparak yani büyükbabalarımıza, büyükannelerimize sorarak öğrenebiliriz. (Ö6)” görüşü geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerinin öğrenilmesinde sözlü tarihin önemini vurgulamaktadır. *“Onlara sorarak öğrenebiliriz onlar hayatta yoksa eskiden onları tanıyan kişilere, oğullarına, kızlarına sorarak öğrenebiliriz. (Ö7)”* ifadesi geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerinin sözlü tarih çalışması ile öğrenilebileceğini ifade etmektedir. *“Kitaplardan bakarak ve büyüklerimize sorarak öğrenebiliriz. (Ö3)”* görüşü gelenek ve görenekleri öğrenirken aile büyüklerine sormanın ve kitaplardan öğrenmenin önemini vurgulamaktadır.

Tarihi olayları öğrenme ile ilgili görüşler:

“Aile büyüklerimize sorarak öğrenebiliriz. (Ö3)” görüşü tarihi olayların aile büyüklerine sorularak öğrenilebileceğini ifade etmektedir. *“Kitaplardan, aile büyüklerimizden, müzelere giderek öğrenebiliriz. (Ö1)”* ifadesi tarihi olayların öğrenilmesinde kitapların, aile büyüklerinin ve müzelerin önemini vurgulamaktadır. *“Askerlere sorarak, aile büyükleri-*

mizden, internetten öğrenebiliriz. (Ö7)" görüşü ise tarihi olayların internetten, askerlere ve aile büyüklerine sorularak öğrenilebileceğini belirtmektedir.

Geçmiş öğrenmede kullanılan yöntemlere ilişkin öğrencilerin ön ve son görüşleri karşılaştırıldığında:

Gelenek ve göreneklerimizi öğrenme ile ilgili ön ve son görüşmeler karşılaştırıldığında ön uygulamada sözlü tarih ifadesine yer vermedikleri saptanırken son uygulamada ise öğrencilerin sıkça sözlü tarih ifadesini kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ön uygulamada öğrenciler müze ziyareti ifadesini kullanmazken, son uygulamada etkinlikler kapsamında müzeye gidildiği için müze ziyareti alt temasına vurgu yapmışlardır.

Geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili ön ve son görüşmeler karşılaştırıldığında gelenek ve göreneklerimizi öğrenme alt temasında olduğu gibi bu kısımda da öğrencilerin ön uygulamada sözlü tarih ifadesine yer vermedikleri saptanırken, yapılan etkinlikler sonrasında son uygulamada ise öğrencilerin sıkça sözlü tarih ifadesini kullandıkları tespit edilmiştir.

Tarihi olayları öğrenme ile ilgili ilgili ön ve son görüşmeler karşılaştırıldığında gelenek ve göreneklerimizi öğrenme alt temasında olduğu gibi bu kısımda da öğrencilerin ön uygulamada müze ziyareti ifadesine yer vermedikleri saptanırken, son uygulamada etkinlikler kapsamında müzeye gidildiği için müze ziyareti alt temasına vurgu yaptıkları tespit edilmiştir.

Kültürel Miras ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Uygulama Öncesi Görüşler:

Kültürel miras ile ilgili uygulama öncesi görüşler *atalarımızdan geriye kalanlar, ölen kişiden geriye kalanlar, savaş, somut kültürel miras ve fikrim yok* üzere 5 alt temada toplanmış ve Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kültürel Miras İle İlgili Uygulama Öncesi Görüşler

Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Atalarımızdan geriye kalanlar	Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₆ , Ö ₁₀ , Ö ₁₂	5
Ölen bir kişiden geriye kalanlar	Ö ₂ , Ö ₇ , Ö ₁₁	3
Savaş	Ö ₈ , Ö ₉	2
Fikrim yok	Ö ₅ , Ö ₁₃	2
Somut kültürel miras	Ö ₄	1

Tablo 8 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin kültürel miras ile ilgili en fazla atalarımızdan geriye kalanlar alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının ölen bir kişiden geriye kalanlar alt teması üzerinde durdukları belirlenmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de savaş ve somut kültürel miras alt temalarını vurguladıkları tespit edilmiştir. İki öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Aşağıda kültürel miras ile ilgili görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Aklıma böyle atalarımızdan geri kalan miraslar geliyor. (Ö1)” görüşü kültürel miras ile ilgili atalarımızdan geriye kalan mirasın önemini vurgulamaktadır. “Dedelerimizin bize bıraktığı miras. (Ö6)” ifadesi dedelerimizin bize bıraktığı mirasın kültürel miras içerisinde yer aldığını belirtmektedir. “Biri öldüğünde ondan geriye kalan şeyler. (Ö11)” görüşü kültürel mirasın içerisinde ölen insanlardan geriye kalan eşyaların olduğunu ifade etmektedir. “Kültürel miras denilince aklıma savaş geliyor. (Ö8)” ifadesi ise savaşların da kültürel miras içerisinde yer aldığını vurgulamaktadır. “Yapılan camiler eserler aklıma geliyor. (Ö4)” görüşü somut kültürel mirasa vurgu yapmaktadır.

Uygulama Sonrası Görüşler:

Kültürel miras ile ilgili uygulama sonrası görüşler eskilerden geriye kalanlar, savaş, doğal çevre, somut kültürel miras ve fikrim yok olmak üzere 5 alt temada toplanmış ve Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Kültürel Miras İle İlgili Uygulama Sonrası Görüşler

Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Eskilerden geriye kalanlar	Ö ₃ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃	7
Savaş	Ö ₂ , Ö ₉	2
Fikrim yok	Ö ₁ , Ö ₁₀	2
Somut kültürel miras	Ö ₁₁	1
Doğal çevre	Ö ₄	1

Tablo 9 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin kültürel miras ile ilgili en fazla eskilerden geriye kalanlar alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının savaş alt teması üzerinde durdukları belirlenmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de doğal çevre ve somut kültürel miras alt temalarını vurguladıkları tespit edilmiştir. İki öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Aşağıda kültürel miras ile ilgili görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

"Bize eskiden kalan miraslardır. Biz mesela müzeye gidince eskilerden kalan gelenek ve görenekleri öğrenmiş olduk. Müzede pepeçurayı gördük, eski giysiler eski baltalar dondurulmuş atmacalar vardı. (Ö3)" görüşü eskilerden kalan gelenek ve göreneklerin kültürel miras içerisinde yer aldığını ifade etmektedir. "Geçmişten kalan gelenek ve görenekler. (Ö5)" ifadesi geçmişten kalan gelenek ve göreneklerin kültürel mirası oluşturduğunu vurgulamaktadır. "Bize eskiden kalan kıyafetler aklıma geliyor. (Ö7)" görüşü kültürel miras içerisinde eskiden kalan kıyafetlerin de olduğunu ifade etmektedir. "Dedelerimizden, atalarımızdan geriye kalan mirastır. (Ö6)" ifadesi dedelerimizden ve atalarımızdan kalan unsurların kültürel mirası oluşturduğunu vurgulamaktadır. "Kültürel miras denilince eskilerden kalan arsalar aklıma gelmektedir. (Ö13)" görüşü somut kültürel mirasa vurgu yapmaktadır.

Kültürel miras ile ilgili öğrencilerin ön ve son görüşleri karşılaştırıldığında öğrencilerin ön uygulamada olduğu gibi en fazla eskilerden geriye kalanlar alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ön uygulamada öğrenciler kültürel miras ile ilgili ölen bir kişiden geriye kalanlar ifadesini kullanırken, son uygulamada ise yapılan etkinlikler sonucunda kültürel miras ve ölen kişinin ardından bırakılanlar arasındaki ayrım fark edilmiş ve ölen kişinin ardından bırakılanlar alt teması son uygulamada vurgulanmamıştır.

Yaşadığımız Yerin Kültürel Mirasını Yakından Görüp İnceleme ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Uygulama Öncesi Görüşler:

Yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili uygulama öncesi görüşler *mutlu olmak, gururlanmak, ülkemizin değerli olduğunu hissetmek ve merak ettiklerini öğrenmek* olmak üzere 4 alt temada toplanmış ve Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Yaşadığımız Yerin Kültürel Mirasını Yakından Görüp İnceleme İle İlgili Uygulama Öncesi Görüşler

Alt temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Mutlu olmak	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃	12
Gururlanmak	Ö ₃	1
Ülkemizin değerli olduğunu hissetmek	Ö ₃	1
Merak ettiklerini öğrenmek	Ö ₇	1

Tablo 10 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili en fazla mutlu olmak alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin gururlanmak, ülkemizin değerli olduğunu hissetmek ve merak ettiklerini öğrenmek alt temaları üzerinde durdukları tespit edilmiştir.

Yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Çok mutlu olurum, gururlanırım. (Ö1)” görüşü yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp incelemenin kişiyi mutlu edip gururlandıracağını ifade etmektedir. “Ülkemizin daha değerli olduğunu hissederim. (Ö3)” ifadesi kişinin kültürel mirasını tanıyarak ülkesini daha değerli hissedeceğini vurgulamaktadır. “Kendimi çok iyi hissedirim ve ilçemi daha iyi tanımış olurum. (Ö7)” görüşü yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp incelemenin kişinin kendisini iyi hissedeceğini ve ilçesini daha iyi tanıyacağını ifade etmektedir.

Uygulama Sonrası Görüşler:

Yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili uygulama sonrası görüşler *mutlu olmak, gururlanmak, bilgi sahibi olmak, geçmişe gitmek* ve *fikrim yok* olmak üzere 5 alt temada toplanmış ve Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Yaşadığımız Yerin Kültürel Mirasını Yakından Görüp İnceleme İle İlgili Uygulama Sonrası Görüşler

Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Mutlu olmak	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₈ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃	10
Gururlanmak	Ö ₇ , Ö ₉	2
Bilgi sahibi olmak	Ö ₇	1
Geçmişe gitmek	Ö ₈	1
Fikrim yok	Ö ₁₁	1

Tablo 11 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin en fazla mutlu olmak alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili gururlanmak, bilgi sahibi olmak ve geçmişe gitmek alt temaları üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili son görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Gururlanırım çok mutlu olurum, müzeye gittiğimizde eski eserleri görünce çok mutlu oldum. (Ö1)” görüşü yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp incelemenin kişiyi mutlu edip, gururlandırdığını ifade etmektedir. *“Mesela müzeye gittik içim ferahladı. Çok mutlu oldum. (Ö5)”* ifadesi kişinin kültürel mirasını tanıyarak mutlu olduğunu vurgulamaktadır. *“Benim için çok iyi oldu, yeni şeyler öğrendim. Eski maketleri öğrendim. Karadeniz’in balıkları vardı onları öğrendim. (Ö7)”* görüşü ile kültürel miras ile ilgili yapılan gezi ve etkinliklerin kişinin bilgi sahibi olmasını sağladığı ifade edilmektedir. *“Sanki eskiden olanlar gerçekte karşımızdaymış gibi hissettim. (Ö8)”* ifadesi kişinin geçmişine bire bir gözlemleyip, yaşadığını ortaya koymaktadır. *“Çok heyecanlanırım müzeye gittiğimizde çok mutlu olmuştum gururlanmıştım. (Ö9)”* görüşü ise yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp incelemenin kişiyi mutlu edip gururlandırdığını ifade etmektedir.

Yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili öğrencilerin ön ve son görüşleri karşılaştırıldığında öğrenciler müze ziyareti yaptıkları için, son uygulamadaki görüşler bu yönde değişiklik göstermektedir.

Yaşanılan Yerin Kültürünü Tanıtma ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Uygulama Öncesi Görüşler:

Yaşanılan yerin kültürünü tanıtma ile ilgili uygulama öncesi görüşler *doğal çevresini, çayını, yemeklerini, giyim-kuşamını, eski insanların, evlerini ve fikrim yok* olmak üzere 8 alt temada toplanmış ve Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Yaşanılan Yerin Kültürünü Tanıtma İle İlgili Görüşler İle İlgili Uygulama Öncesi Görüşler

Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Doğal çevresini	Ö ₁ , Ö ₄ , Ö ₆ , Ö ₇ , Ö ₁₀ , Ö ₁₂ , Ö ₁₃	7
Çayını	Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₉ , Ö ₁₃	5
Yemeklerini	Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₄	3
Giyim-kuşamını	Ö ₁	1
Eski insanların	Ö ₉	1
Evlerini	Ö ₂	1
Halk oyunlarını	Ö ₅	1
Fikrim yok	Ö ₁₁	1

Tablo 12 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin en fazla doğal çevre alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının yaşadıkları yerin kültürünü tanıtmaya ilgili Rize'nin çayını alt teması üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de Rize'nin yemeklerini, giyim-kuşamını, eski insanların, evlerini ve halk oyunlarını alt temalarına vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Yaşanılan yerin kültürünü tanıtmaya ilgili görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Yeşilliklerini, yemeklerini, giysilerini tanıttım. (Ö1)” görüşü yaşanılan yerin kültürünü doğal çevresi, yemekleri ve giyim-kuşamı ile tanıtmaya önemini vurgulamaktadır. *“Yaylaları ile balıkları ve hamsileri ile tanıttım. Bir de havasıyla tanıttım. (Ö4)”* ifadesi yaşanılan yerin doğal çevresi ve yemekleriyle tanıtmaya önemine vurgu yapmaktadır. *“Burası Rize istediğiniz gibi gezip toza bilirsiniz Kaçkarlara çıkabilirsiniz. (Ö7)”* görüşü doğal çevrenin güzelliklerini ifade etmektedir. *“Rize'nin yaylalarını hamsilerini ve çaylarını tanıttım. (Ö3)”* ifadesi yaşanılan yerin kültürünü doğal çevresi, yemekleri ve çayla tanıtmaya önemini vurgulamaktadır. *“Derdim ki Rize'nin çayı çok güzel dereleri suları çok güzel. (Ö13)”* görüşü yaşanılan yerdeki doğal çevrenin güzelliklerine dikkat çekmektedir. *“Eski insanların iyiliklerini tanıttım. (Ö9)”* ifadesi ise yaşanılan yerin insanlarını vurgu yapmaktadır.

Uygulama Sonrası Görüşler:

Yaşanılan yerin kültürünü tanıtmaya ilgili uygulama sonrası görüşler *yemeklerini, doğal çevresini, halk oyunlarını, hayvanlarını giyim kuşamını* olmak ve *fikrim yok* üzere 6 alt temada toplanmış ve Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Yaşanılan Yerin Kültürünü Tanıtma İle İlgili Görüşler İle İlgili Uygulama Sonrası Görüşler

Alt Temalar	Öğrenci	Frekans(f)
Yemeklerini	Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄ , Ö ₅ , Ö ₇ , Ö ₉ , Ö ₁₀ , Ö ₁₁ , Ö ₁₃	10
Doğal çevresini	Ö ₁ , Ö ₃ , Ö ₅ , Ö ₇	9
Halk oyunlarını	Ö ₃ , Ö ₈ , Ö ₆ , Ö ₁₂	4
Hayvanlarını	Ö ₃ , Ö ₁₁	2
Giyim-kuşamını	Ö ₇	2
Fikrim yok	Ö ₁₂	1

Tablo 13 incelendiğinde görüşü alınan öğrencilerin en fazla yemeklerini alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Bunun dışında öğrencilerin önemli bir kısmının yaşadıkları yerin kültürünü tanıtmaya ile Rize'nin doğal çevresi alt teması üzerinde durdukları tespit edilmiştir. Ayrıca bazı öğrencilerin de Rize'nin halk oyunları, hayvanları (atmaca), giyim- kuşam alt temalarına vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Bir öğrencinin de bu konuda görüş belirtmediği saptanmıştır.

Yaşadıkları yerin kültürünü tanıtmaya ile ilgili görüş bildiren bazı öğrencilerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir:

“Çayıyla, muhlamasıyla, yeşillikleriyle, hamsileriyle tanıttım. (Ö1)” görüşü yaşadıkları yerin kültürünü yemek kültürü ve doğal çevresi ile tanıtmaya önemini vurgulamaktadır. “Çayıyla, yaylalarıyla, hamsileri ve horonuyla tanıttım. Müzemizden ise balıklar, eski silahları, atmacaları ve *pepeçuraları* tanıttım. (Ö3)” ifadesi yaşadıkları yerin yemek kültürü, doğal çevresi, hayvanları ile tanıtmaya önemine vurgu yaparken müzeden de ipuçları vermektedir. “*Hamsisiyle, çayıyla, yeşillikleri, ağaçları ve deniziyle tanıttım. (Ö5)*” görüşü yaşadıkları yerin yemek kültürüne ve doğal çevresine dikkat çekmektedir. “*Karadeniz'in sularını bu suların muhteşem kokusunu, balıklarını tanıttım. Güzel köylerini, dağlarını tanıttım. Evleri, yaylalarını süslü kıyafetlerini, muhlamasını ve lahanasını tanıttım. (Ö7)*” ifadesi ise yaşadıkları yerin doğal çevresine, yemek kültürüne, giyim- kuşama ve evlerine vurgu yapmaktadır.

Yaşadıkları yerin kültürünü tanıtmaya ile ilgili öğrencilerin ön ve son görüşleri karşılaştırıldığında ön uygulamadan farklı olarak en fazla yemeklerini alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin son uygulamada vermiş olduğu cevaplar ön uygulamaya göre çeşitlilik göstermektedir. Etkinlikler kapsamında öğrenciler müzeye götürüldüğü için, son uygulamadaki görüşler bu yönde değişiklik göstermektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Temel amacı sosyal bilgiler öğretiminde kültür ve miras öğrenme alanında yer alan sözlü ve yerel tarih uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşleri doğrultusunda bir değerlendirme yapmak olan çalışma sonucunda öğrencilerin genel olarak sözlü ve yerel tarih uygulamaları sonrasında görüşlerinde farklılaşma olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuç, alanyazında sözlü ve yerel tarih uygulamalarına ilişkin olumlu yönde öğrenci görüşleri bulgusuna ulaşan birçok çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir (Işık, 2002; Avcı Akçalı, 2007; Avcı Akçalı & Aslan, 2007; Sarı, 2007; Işık, 2008; Yeşilbursa, 2008; Gökçaya & Yeşilbursa, 2009; İncegöl, 2010; Selanik Ak & Deveci, 2011; Avcı Akçalı, 2013; Kaya, 2013; Öztaşçı, 2017; Dere, 2017).

Aile tarihinin araştırılmasına ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin son görüşlerinin uygulama öncesi görüşmeye göre çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Avcı Akçalı (2007) çalışmasında aile tarihinin araştırılmasının öğrencilerde kalıcı bilgiler sağladığı, öğrencilerin kendilerini birer küçük tarihçi gibi hissettikleri, geçmiş

ve gelecek arasında bağ kurdukları tespit edilmiştir. Bu sonuç ile araştırmanın sonucu benzerlik göstermiş olup aile tarihinin araştırılmasının öğrencilerin derse karşı bakış açısını değiştirdiği ve derse aktif olarak katıldığı söylenebilir.

Gelenek ve göreneklerimizden geçmişten bugüne değişimine ilişkin uygulama sonrası öğrenci görüşleri incelendiğinde ön görüşmenin aksine en fazla oyunların değişimi alt temasının vurgulandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin özellikle eski oyunlar ile ilgili olan etkinlikleri göz önünde bulundurarak cevaplar verdiği görülmüştür. İncegöl (2010) yaptığı görüşmeler sonucunda öğrencilerin bilgisayar oyunlarından ziyade oyunlarında eski oyunlara yer verdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ile bu sonucun benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Gelenek ve göreneklerimizi öğrenme ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin ön uygulamada sözlü tarih ifadesine yer vermedikleri saptanırken yapılan etkinlikler sonrasında son uygulamada ise öğrencilerin sıkça sözlü tarih ifadesini kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ön uygulamada öğrenciler müze ziyareti ifadesini kullanmazken son uygulamada etkinlikler kapsamında müzeye gidildiği için müze ziyareti alt temasına vurgu yapmışlardır. Avcı Akçalı ve Aslan (2012) yaptıkları çalışmada sözlü tarih uygulamalarının sınıf içerisinde kullanılmasının öğrenme ortamını zenginleştirdiği, tarihi zevkli hale getirdiği ve öğrencilerin birer tarihçi sorumluluğu olarak tarihle kendisi arasında bağ kurduğu; Kandemir (2017) çalışmasında sözlü tarih etkinliklerinin öğrencide araştırma inceleme becerisini geliştirdiği, eleştirel düşünme ve kalıcı öğrenmeyi sağladığı; Sarı (2007) sözlü tarih uygulamaları ile öğrencilerin birinci elden kaynaklara ulaşmaya çalıştığını ve küçük birer tarihçi gibi gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Bu durum öğrencilerin yapılan etkinlikler ile sözlü tarih kavramına yer verdiklerini, sözlü tarih uygulamalarından zevk aldığını ve derslerde sözlü tarih uygulamalarına yer verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenme ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin ön uygulamada sözlü tarih ifadesine yer vermedikleri saptanırken yapılan etkinlikler sonrasında son uygulamada ise öğrencilerin sıkça sözlü tarih ifadesini kullandıkları tespit edilmiştir. Sarı (2007) sözlü tarih uygulamaları ile öğrencilerin birinci elden kaynaklara ulaşmaya çalıştığı, küçük birer tarihçi gibi hareket ettikleri, kendinden önceki kuşakları daha iyi anlamaya çalıştıkları, değişim ve sürekliliği algıladıkları, aldıkları cevaplarla kendi tarih algılarını oluşturdukları sonucuna ulaşılmıştır. Kaya (2013) çalışmasında öğrencilerin ön uygulamada sözlü tarih kavramına yer vermezken yapılan etkinlikler ile son uygulamada sözlü tarih kavramını çağrıştırdıklarını ifade etmiştir. Elde edilen sonuç ile araştırmanın sonucunun benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu doğrultuda sözlü tarih etkinliklerinin yer aldığı konularda öğrencilerin kendilerini tarihin içerisinde hissederek adeta küçük birer tarihçi rolüne büründükleri ve geçmişte yaşamış olan insanların hayat hikâyelerini öğrenmek için istekli oldukları tespit edilmiştir.

Tarihi olayları öğrenme ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin ön uygulamada müze ziyareti ifadesine yer vermedikleri saptanırken son uygulamada etkinlikler kapsamında müzeye gidildiği için müze ziyareti alt temasına vurgu yaptıkları tespit edilmiştir.

Kültürel miras ile ilgili uygulama sonrası öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin ön uygulamada olduğu gibi en fazla eskilerden geriye kalanlar alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca ön uygulamada öğrenciler kültürel miras ile ilgili ölen bir kişiden geriye kalanlar ifadesini kullanırken son uygulamada ise yapılan etkinlikler sonucunda kültürel miras ve ölen kişinin ardından bırakılanlar arasındaki ayrım fark edilmiş ve ölen kişinin ardından bırakılanlar alt teması son uygulamada vurgulanmamıştır. Avcı Akçalı (2007) gezi etkinliği sayesinde öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrendikleri ve kültürel mirasa karşı duyarlı hale geldikleri ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda yapılan sözlü ve yerel tarih uygulamaları kapsamında yapılan etkinliklerle öğrenciler kültürel mirasın ne olduğunu öğrenerek kültürel mirasa karşı duyarlı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşadığımız yerin kültürel mirasını yakından görüp inceleme ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin ön görüşmede olduğu gibi en fazla mutlu olmak alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca etkinlikler kapsamında öğrenciler müze ziyareti yaptıkları için, son uygulamadaki görüşler bu yönde değişiklik göstermektedir. Işık (2002) yaşanan yerin kültürünü ve tarihini tanıma amaçlı yapılan gezi uygulamalarının öğrenci başarısını arttırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu uygulamaların derslerde kullanılmasının derse karşı olan ilgiyi arttırdığını, tarih öğretiminde büyük bir sıkıntı olan ezberciliğin ortadan kaldırdığını, öğrencilerin yaşanan yerin tarihini, kültürünü görerek somut öğrenmenin sağlandığını ve öğrencilerin tarihin içerisinde yer aldığını tespit etmiştir. Avcı Akçalı (2007) tarih konularının öğretiminde yararlanılan gezi etkinliklerinin derse karşı ilgiyi arttırdığı ve gözle görülür bilgiler elde edilmesini sağladığını tespit edilmiştir. Ulutaş (2018) öğrencilerin yaşadıkları yerle ilgili bilgi edinmelerinden mutlu oldukları sonucuna ulaşmıştır. Tüm bu sonuçlar ışığında sosyal bilgiler ve tarih derslerinde yararlanılan gezi etkinliklerinin öğrencilerin derse aktif katılımını sağladığı, merak duygusunu arttırdığı, geçmiş, bugün ve gelecek arasında bağlantı kurmayı sağladığı ve yaşanan kültürün tanınması üzerinde etkili olduğu söylenilebilir.

Yaşanılan yerin kültürünü tanıma ile ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrencilerin ön uygulamadan farklı olarak en fazla yemeklerini alt temasını vurguladıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin son uygulamada vermiş olduğu cevaplar ön uygulamaya göre çeşitlilik göstermektedir. Etkinlikler kapsamında öğrenciler müzeye götürüldüğü için, son uygulamadaki görüşler bu yönde değişiklik göstermektedir. Kılıç (2018) yaptığı çalışmada yapılan yerel ve sözlü tarih kapsamında yapılan gezilerle öğrencilerin yaşadıkları yeri ve oranın kültürünü daha yakından tanıma fırsatı buldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç ile araştırmanın sonucu benzerlik göstermiş

olup yapılan gezi etkinliği sayesinde öğrencilerin yaşadıkları yerin kültürünü daha yakından tanıma fırsatı bulmuşlardır.

Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Sosyal bilgiler derslerinde sözlü ve yerel tarih etkinliklerine daha çok yer verilmelidir. Burada en önemli görev öğretmene aittir. Öğretmenler derslerinde bu tarz etkinliklere yer verebilirler.

2. Öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin sözlü ve yerel tarih uygulamalarının amaçlarında da yer alan *küçük birer tarihçi* gibi hareket etmelerini sağlayacak sözlü ve yerel tarih çalışmalarına yer vermeleri önerilebilir. Bu bağlamda öğrencilerin yakından uzağa ilkesinden hareketle çevrelerinde bulunan rahatça gidebilecekleri yerler ile ilgili araştırma yapmaları ve aile büyükleri ile görüşmeleri istenilebilir.

3. Sosyal bilgiler dersi kapsamında yaşanan yeri tanıtıcı uygulamalar dersin işlendiği sınıf ile sınırlı kalmayıp okullarda bu yönde sergiler yapılması önerilebilir.

4. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan tarih konularının geleneksel yöntemler yerine öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak sözlü tarih yöntemi kapsamında drama yöntemi ile öğretilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Avcı Akçalı, A. (2007). *Yerel tarih ve tarih eğitimine katkısı*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Avcı Akçalı, A. (2013). Tarih öğretiminde merkeze bağımlılığın azaltılması yolunda bir çözüm önerisi: yerel tarih (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Avcı Akçalı, A. & Aslan, E. (2012). Tarih öğretiminin iyileştirilmesi yolunda alternatif bir yöntem: Sözlü tarih. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20 (2), 669-688.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., E. Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). *Sözlü tarihin bir öğretim yaklaşımı olarak tarih derslerinde kullanımı* II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi'nde sunulan bildiri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Van.
- Dere, İ. (2017). Sosyal bilgiler derslerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarih (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Gökkaya, A. K. & Yeşilbursa, C. C. & (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü ve Yerel Tarih Uygulamalarının Öğrencilerde Farkındalık...

- Işık, H. (2002). *Yerel tarih konularının sosyal bilgiler (6. sınıf) programı tarih üniteleri ile ilişkilendirilmesine yönelik bir uygulama: Pasinler örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Işık, H. (2008). İlköğretimde tarih konularının yerel tarih ile ilişkilendirilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(4).
- İncegöl, S. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde örnek bir sözlü tarih uygulaması* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Kandemir, K. (2017). *Tarih öğretiminde sözlü tarihin yeri ve kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Kaya, M. (2013). *Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak bir öğretim yöntemi olarak sözlü tarih: amaç, içerik, uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Kılıç, A. (2018). *Hayat bilgisi dersi, "dün, bugün, yarın" temasında sözlü ve yerel tarih etkinliklerinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Miles, M.B. & Huberman, M. A. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage.
- Özer, E. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Öztaşçı, C. A. (2017). *Yerel tarih öğretim yöntemini sosyal bilgiler dersinde uygulamaya koymak: bir eylem araştırması* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Sarı, İ. (2007). Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci, başarı, beceri ve tutumlarına etkisi (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Selanik Ay, T. & Deveci, H. (2011). Sosyal bilgiler dersinde yerel toplum çalışmalarından yararlanma: bir eylem araştırması. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 83-115.
- Ulutaş, S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde bağımsız değişken olarak yerel tarih tekniği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.
- Uygun, S. (2011). Türkiye’de sözlü tarih araştırmaları ve öğretmen eğitiminde sözlü tarih yönteminin kullanımı *Akademik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 50, 95-112.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihî yerlerin kullanımı. *Tübar-XXIII*.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Ankara: Tıpkı Basım.
- Yuvacı, İ. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yerel tarih ile ilgili uygulamaları ve karşılaşılan sorunlar- Sivas ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden temin edilmiştir.